

Marknadsintroduktion Ungern

Förord

Ungern har genomgått stora förändringar de senaste 16 åren. Marknaden har liberaliserats och landet har på relativt kort tid integrerats i Europeiska Unionen. I likhet med andra f.d. östeuropeiska länder har Ungern haft hög tillväxt, genererad av moderniseringen av framför allt tillverkningsindustrin och den ökande handeln med väst. Människors levnadsstandard förbättras också, även om utvecklingen där gått något långsammare.

Sveriges relationer med Ungern går långt tillbaka, även om de naturligtvis intensifierats sedan kommunismens fall i början på 1990-talet. De stora svenska företagen finns representerade och landet tilldrar sig även intresse från allt fler små och medelstora företag. I takt med att ekonomin förbättras och regelverk anpassas till de i EU gällande blir det också lättare för svenska företag att göra affärer.

Denna skrift är tänkt som en kort introduktion till landet; för dig som redan har verksamhet i Ungern, för dig som funderar på det eller för dig som bara är allmänt nyfiken på ett av de mest dynamiska länderna i Centraleuropa. Kontakta oss gärna om du har frågor; vi på Exportrådet har detaljerad lokalkunskap om den ungerska marknaden och stor erfarenhet av att hjälpa svenska företag i deras internationella utveckling.

Joakim Bergman, Handelssekreterare

Budapest, november 2006

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Läsanvisning

Denna marknadsintroduktion har en sådan struktur att alla läsare skall kunna få behållning av den – både de som vill ha en heltäckande bild av den ungerska marknaden och de som bara vill göra djupdykningar inom specifika områden. Även om avsnitten följer en logisk ordning kan varje avsnitt läsas för sig utan att förlora värde för läsaren.

Nedan följer en kort beskrivning av respektive avsnitt för att ge en överblick över strukturen och de olika delarnas innehåll.

Avsnitt 1, Allmänt om Ungern ger en övergripande bild av Ungern, dess historia, politik och andra områden som är relevanta för att kunna ta åt sig resten av den marknadsinriktade texten och sätta den i sitt sammanhang.

Avsnitt 2, Ekonomi och näringsliv, beskriver Ungerns makroekonomiska situation och tar övergripigt upp några av de viktigaste sektorerna i landets ekonomi.

Avsnitt 3, Utrikeshandel och utländska investeringar, visar hur Ungerns ekonomiska förbindelser med andra länder, och i synnerhet EU, ser ut. Utländska investeringar i landet samt Sveriges handelsförbindelser med Ungern beskrivs ytligt.

Avsnitt 4, Att göra affärer på den ungerska marknaden, reder ut några av skillnaderna mellan ungersk och svensk affärskultur samt beskriver vad man bör tänka på vid affärer i Ungern. Avsnittet avslutas med några exempel på hur det har gått för svenska företag i Ungern.

Avsnitt 5, Praktisk information, är en snabbguide för förstagångsbesökaren i Ungern som besvarar många av de frågor svenskar har innan de reser till Ungern.

Avsnitt 6, Var finner jag mer information? innehåller en samling länkar till Internet samt andra informationskällor för vidare läsning.

Innehåll

1. Allmänt om Ungern	5		
1.1 Faktaruta	5		
1.2 Geografi	5		
1.3 Klimat	6		
1.4 Befolkning och språk	6		
1.5 Religion	6		
1.6 Utbildning	6		
1.7 Kultur	7		
1.8 Massmedier	8		
1.8.1 TV	8		
1.8.2 Radio	8		
1.8.3 Tryckt media	8		
1.9 Historia	8		
1.10 Politik	9		
1.10.1 Politiskt system	9		
1.10.2 Politiska partier	10		
1.10.3 Aktuell politik	11		
1.10.4 Utrikespolitik och försvar	11		
1.11 Ungern i den Europeiska Unionen	12		
2 Ekonomi och näringsliv	12		
2.1 Faktaruta	12		
2.2 Inledning	13		
2.3 Makroekonomiska indikatorer	13		
2.3.1 BNP	13		
2.3.2 Inflation	13		
2.3.3 Arbetslöshet	14		
		2.4 Viktiga sektorer	14
		2.4.1 Industri	15
		2.4.2 Konsumentvaror	16
		2.4.3 IT	16
		2.4.4 Fler sektorer	16
		3 Utrikeshandel och utländska investeringar	17
		3.1 Inledning	17
		3.2 Ungerns utrikeshandel	17
		3.2.1 Handelsutbyte med Sverige	18
		3.3 Utländska investeringar i Ungern	18
		3.3.1 Svenska företag i Ungern	19
		3.4 Samarbete mellan Ungern och Sverige	20
		4 Att göra affärer på den ungerska marknaden	21
		4.1 Inledning	21
		4.2 Affärsklimat och affärskultur	21
		4.2.1 Affärsklimat	21
		4.2.2 Affärskultur	21
		4.2.3 Företagskultur	22
		4.2.4 Etikett	22
		4.3 Vilken typ av verksamhet vill ni bedriva i Ungern?	22
		4.3.1 Försäljning	22
		4.3.2 Produktion	22
		4.3.3 Outsourcing	23
		4.3.4 Forskning och Utveckling	23
		4.3.5 Möjliga bolagsformer i Ungern	23
		4.4 Förutsättningar för bedrivande av verksamhet	24
		4.4.1 Efter Ungerns EU-inträde	24
		4.4.2 Olika typer av stöd	24
		4.4.3 Skattenivåer	24
		4.4.4 Infrastruktur	25
		4.4.5 Arbetsmarknaden	25

4.5	Vart kan jag vända mig för mer information?	26	6.4	Internetresurser	33
4.5.1	Exportrådet	26	6.4.1	Övriga ungerska myndigheter	33
4.5.2	Övriga informationskanaler	27	6.4.2	Ekonomisk och juridisk information	33
4.6	Några Case	27	6.4.3	Kommunikationer	33
4.6.1	Case 1 – Rörets AB	27	6.4.4	Hotell och restauranger i Ungern	33
4.6.2	Case 2 – Semcon	27	6.4.5	Övriga länkar	33
5	Praktisk information	28			
5.1	Att komma till Ungern	28			
5.1.1	Resesätt	28			
5.1.2	Pass och visum	28			
5.2	Att ta sig runt i Ungern	28			
5.2.1	Bil	28			
5.2.2	Tåg	29			
5.3	Att leva i Ungern	29			
5.3.1	Prisnivå	29			
5.3.2	Säkerhet	29			
5.3.3	Olycksfall och sjukdom	29			
5.4	Att arbeta i Ungern	29			
5.4.1	Arbets- och uppehållstillstånd	29			
5.5	Bra att veta inför första Ungernbesöket	30			
5.5.1	Dricks	30			
5.5.2	Helgdagar	30			
5.5.3	Mått, vikt, tid, datum	30			
5.5.4	Valuta och betalning	30			
5.5.5	Språkkunskaper	30			
5.5.6	Öppettider	30			
6	Var finner jag mer information?	31			
6.1	Sveriges representation i Ungern	31			
6.2	Ungerns representation i Sverige	31			
6.3	Ungerska ministerier	32			

1. Allmänt om Ungern

Ungern ligger i Centraleuropa och uppgår till omkring en femtedel av Sveriges yta. Landet har en brokig historia och har sedan början av 1990-talet genomgått stora förändringar. I detta kapitel presenteras landet, dess historia och politik i korthet för att ge en övergripande bild och förståelse för dagens Ungern.

1.1 Faktaruta

- Lika många invånare som Sverige på en femtedel av Sveriges yta
- Medlem i EU och Nato
- Koncentration av befolkning, ekonomisk och politisk aktivitet till Budapest
- Engelska och tyska är de vanligaste främmande språken
- Kontinentalt klimat med kalla, fuktiga vintrar och varma somrar
- Den viktigaste naturtillgången är den bördiga jorden.
- Majs, vete och solrosfrön är de huvudsakliga jordbruksprodukterna

Bild 1. Ungern (CIA World Fact Book)

1.2 Geografi

Ungern, vars yta motsvarar ungefär en femtedel av Sveriges, ligger i Centraleuropa. Sina nuvarande gränser fick Ungern 1920 efter första världskrigets slut. Landet förlorade då två tredjedelar av sin yta och ca en tredjedel av sin befolkning till kringliggande länder. Ungern består till stora delar av slättland som ligger mindre än 200 meter över havet. Landet delas in i tre geografiska regioner: Transdanubien väster om Donau, Stora Alföld öster om Donau samt Norra Bergen i nordöst, där bergskedjan Mátra finns. Ungerns högsta topp är Kékestető (1014 m).

Donau och Tisza är de två största floderna. Särskilt Tisza i östra delen av landet har en mängd bifloder som i kombination med det platta landskapet gör översvämningar till ett återkommande problem. I västra delen av landet finns Balatonsjön som är Centraleuropas största sötvattensjö.

1.3 Klimat

Ungern har kontinentalt klimat med kalla, fuktiga vintrar och varma somrar. Sommartid är medeltemperaturen 20°C (maxtemperaturer på 33-40°C), under vintern -1°C (minimitemperaturer på -12 - -15°C). Genomsnittlig årsnederbörd är cirka 600 millimeter, men varierar stort över året och över landets olika delar. Särskilt de östra delarna är utsatta för extrem väderlek med skyfall och torra om vartannat.

1.4 Befolkning och språk

En mängd olika folkslag har genom åren bott på Ungerns territorium, särskilt då landet var del av den österrikisk-ungerska monarkin. Idag är dock befolkningen relativt homogen med över 90% ungrare. Det finns 13 erkända minoriteter (bl.a. tyskar, kroater, rumäner och slovakier) men dessa utgör endast en marginell del av totalbefolkningen. Den största minoritetsgruppen är romerna som uppgår till ca 5% av de 10 miljoner invånarna. Sedan systemskiftet finns även viss invandring till Ungern av bl.a. kineser, araber, kurder och afrikaner.

Genom gränsdragningarna efter första världskriget hamnade stora delar av Ungerns befolkning i omkringliggande länder. Således finns ungerska minoriteter i Rumänien, Slovakien, Serbien, Kroatien, Ukraina och Österrike.

Omkring 1,6 miljoner ungrare lever i Rumänien och utgör därmed den största minoritetsgruppen utanför landets gränser. I Slovakien finns omkring 700 000 ungrare; i Serbien och Kroatien ungefär lika många. I Ukraina och Österrike lever något färre; 200 000 respektive 85 000. I Sverige bor omkring 35 000 ungrare.

Ungerska är ett finskt-ugriskt språk besläktat med bl.a. finska och estniska. Den annorlunda grammatiska strukturen gör det svårt att lära. Engelskan breder ut

sig i allt större utsträckning bland framför allt den yngre generationen; bland de äldre har dock tyskan bevarat sin ställning som andraspråk.

1.5 Religion

Ungern kristnades runt år 1000 under furste Stefan I; innan dess dyrkades olika naturgudar. Det var inte helt lätt att övertyga de hedniska ungrarna att övergå till katolicismen, något flera missionärer fick erfara, bland dem St. Gellért som lades i en tunna fylld med sten och kastades utför ett stup.

Idag är ca 60% av befolkningen katoliker medan ca 20% tillhör den protestantiska kyrkan (kalvinister eller lutheraner). Antal judar uppgår till knappt 1%, men var betydligt större före andra världskriget.

Ungrarna är generellt sett mer religiösa än svenskar, dock inte i samma utsträckning som exempelvis polacker. Efter kommunismens fall fick religiositeten ett uppsving, men graden av religiositet varierar mycket mellan generationer och familjer.

1.6 Utbildning

Skolgången för barn mellan 6 och 16 år är avgiftsfri och obligatorisk. Dessutom krävs minst ett år på dagis eller förskola innan skolgången påbörjas. Efter grundskolan fortsätter majoriteten av eleverna till gymnasiet, som vanligen är 4 år och förbereder eleverna för fortsatta studier. Det finns även kortare, praktiska gymnasium och lärlingsutbildningar.

Antal studenter vid gymnasium och högskola har stadigt ökat sedan början av 1990-talet. Störst har ökningen varit för högskolan, där antal studenter nästan fördubblats de senaste tio åren. Ekonomi-, psykologi- och ingenjörstudier är de mest populära. Knappt 15 procent av den ungerska befolkningen har en

akademisk examen. Eftersom de flesta väljer att läsa teoretiska utbildningar är det i vissa fall brist på personer med praktisk utbildning.

Utbildningsinstitutionerna är till övervägande del statliga. Sedan 1990 finns även en del privata skolor, de flesta bland gymnasier och högskolor. Privatskolorna ägs och drivs vanligen av olika stiftelser eller religiösa samfund.

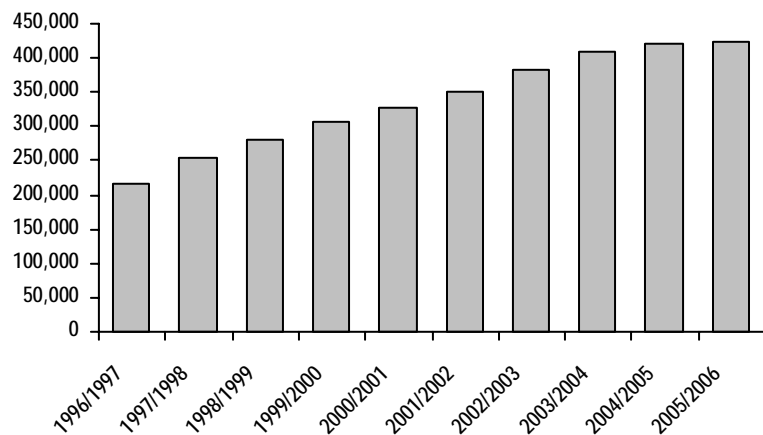

Fig 1. Antal studenter vid eftergymnasial utbildning i Ungern 1996-2006 (KSH; Centrala Statistikkontoret)

1.7 Kultur

Det ungerska kulturlivet är rikt och mycket av det har nått ut utanför landets gränser, trots att Ungern är ett relativt litet land. Ungern har t.ex. 8 platser på Unescos världsarvslista.

Folkmusiktraditionen är stark och kompositörer som Franz Liszt, Béla Bartók och Zoltán Kodály har gjort sig internationellt kända.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Inom litteratur har ungerska författare först på senare tid fått internationell uppmärksamhet med namn som Sándor Márai, Péter Eszterházy och Nobelpristagaren Imre Kertész. Litteratur- och poesitraditionen är emellertid betydande och ungrarna omhuldar framförallt sina klassiska författare. Till dessa räknas bl.a. János Arany, Endre Ady, Deszö Kosztolányi och Sándor Petöfi, som är starkt kopplad till revolutionen 1848.

Bild 2. Franz Liszt (Wikipedia)

En utmärkt matematisk och naturvetenskaplig utbildningstradition har gett framgång inom vetenskaperna; Ungern kan stoltsera med flest Nobelpristagare per capita. Bland kända ungerska vetenskapsmän märks bl.a. matematikerna Paul Erdős, János Bolyai och Johan von Neumann samt Albert Szent-Györgyi, Nobelpristagare i medicin. Ungrare har också bidragit med ett antal uppfinningar, som holografi, kulspetspennan och Rubiks kub.

Även inom sport är Ungern en framstående nation med runt 150 guldmedaljer i olympiska spel. Framförallt i vattensporter har ungerska idrottare varit framgångsrika.

Gulaschsoppa är utan tvekan Ungerns mest kända bidrag till det internationella köket, men även matkulturen i övrigt är väl värd att nämna (och prova!). Ungersk mat är rik på smak och kalorier, där lök och paprikapulver utgör basen. Klimatet i Ungern är fördelaktigt för vinodling, som har lång tradition. Mest känd är kanske

dessertvinet Tokaji Aszu, som ibland kallas "Vinum regum, rex vinorum"; vinernas kung, kungarnas vin.

1.8 Massmedier

1.8.1 TV

Det finns tre public service kanaler i Ungern. MTV (Magyar Televízió) med två kanaler var tidigare den statliga televisionen som omvandlades till ett public service bolag 1996. Stationen har även efter systemskiftet flitigt använts av respektive regering för att öka sitt politiska inflytande. Den tredje, Duna TV, lanserades 1992 och har de ungerska minoriteterna utanför landets gränser som målgrupp. Marknaden domineras dock av de privata, kommersiella kanalerna, av vilka TV2 och RTL Klubb är de största. De privata kanalerna är nästan uteslutande i utländsk ägo.

1.8.2 Radio

På radio-sidan liknar bilden den inom TV. De tre public service kanalerna Kossuth, Petöfi och Bartók delar etern med en mängd kommersiella och lokala stationer. De två största rikstäckande kommersiella stationerna är Danubius och Sláger Rádió.

1.8.3 Tryckt media

Det finns tio nationella och 24 regionala dagstidningar i Ungern. Sju av de tio nationella tidningarna och samtliga regionala tidningar är i utländsk ägo, där det schweiziska medieföretaget Ringier svarar för en stor del av marknaden.

Det tidigare kommunistpartiets tidning Népszabadság har behållit sin marknadsledande position med en upplaga på omkring 200 000 exemplar. Magyar Nemzet, den enda högerinriktade dagstidningen är näst störst. Även Magyar Hírlap och Népszava tillhör de stora dagstidningarna. Nemzeti Sport är det enda renodlade sportbladet med en upplaga på 93 000 exemplar. Ungarna kan också välja mellan två ekonomitidningar; HVG och Figyelő.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Tabloidtidningar, livsstils- och modemagasin dök upp i början på 1990-talet och har blivit mycket populära.

1.9 Historia

Ungerns mer än tusenåriga historia är turbulent där krig, uppror och utländska ockupationsmakter avlöst varandra. Landet drabbades hårt av båda världskrigen; efter det första förlorades 2/3 av territoriet och efter det andra hamnade Ungern bakom järnridån. Övergången till demokrati skedde desto fredligare och den ungerska gränsöppningen mot Österrike i september 1989 bidrog till Central- och Östeuropas snabba omvandling.

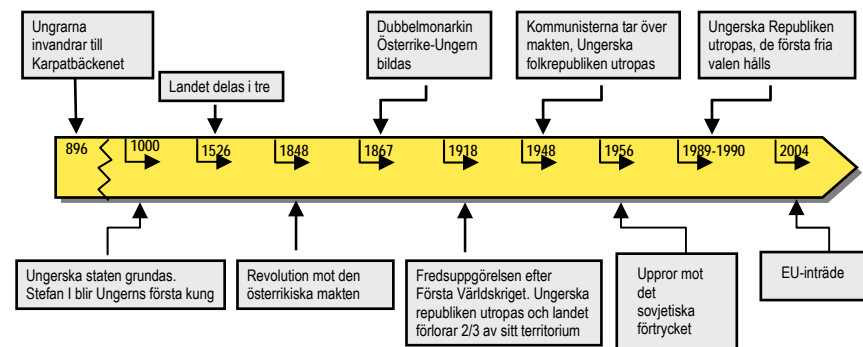

Bild 3. Översikt över Ungerns historia

Tidig ungersk historia

Grunden till en ungersk stat lades i slutet av 800-talet genom invandring av magyarerna. Under furste Stefan I, som år 1001 kröntes till Ungerns konung, kristnades magyarerna och övergav sitt nomadiserande liv. Från 1300-talet kom Ungern att hotas av det turkiska väldet; från 1526 delades landet i tre delar; en turkisk respektive habsburgsk överhöghet samt furstendömet Transsylvanien. Sedan turkarna besegrades med habsburgarnas hjälp år 1699, förenades Ungern och Österrike i union.

Den österrikisk-ungerska monarkin

Österrike dominerade helt unionen till en början, men kontrasten mellan det konservativa styret och liberalismens idéer blev i längden ohållbar och ledde till en revolution 1848. En oberoende ungersk regering utnämndes, och en rad medborgerliga rättigheter infördes. Ett par månader senare slogs dock upproret brutalt ner och Ungern införlivades åter med det habsburgska riket. Efter inbördeskrig och långvariga motsättningar skapades dubbelmonarkin Österrike-Ungern i samband med "kompromissen" (Ausgleich) 1867. Länderna blev likvärdiga parter och fick beslutanderätt i samtliga inrikespolitiska frågor. För Ungerns del innebar perioden som följde betydande politisk stabilitet och en stark ekonomisk utveckling.

Ungern under världskrigen

Ungern gick med i första världskriget som en del av den österrikisk-ungerska monarkin och tillhörde därför förlorarna när freden undertecknades. Monarkin upplöstes 1918 och den ungerska republiken utropades. Fredsuppgörelsen slog hårt mot Ungern, som förlorade 2/3-delar av landets yta och 1/3 av befolkningen till grannländerna. Mellankrigstiden blev turbulent och slutade i ett auktoritärt styre av riksföreståndaren Miklós Horthy.

Samverkan med Tyskland under andra världskriget ledde till ett deltagande i det tyska anfällskriget mot Sovjetunionen och en senare tysk ockupation av Ungern i mars 1944 när landet sökte en separat fred med de allierade. I januari 1945 besegrade sovjetiska styrkor de tyska trupperna i Budapest; året därpå utropades den ungerska folkrepubliken. Den svenske diplomaten Raoul Wallenberg intar med sitt försvar av den förföljda judiska befolkningen i Budapest en speciell roll i ungersk nutidshistoria.

1948-1987

Kommunisterna tog definitivt över makten 1948. Efterkrigstidens Stalinistdiktatur leddes av Mátyás Rákosi och karakteriserades av planekonomi, förstatligande av jordegendomar och näringsverksamhet samt förföljelse av olikänkade. Ett uppror mot det sovjetiska förtrycket slogs brutalt ned 1956 och ledde till att ca 200 000 flyktingar lämnade landet. Det kommunistiska styret kvarstod efter revolutionen, men mjukades upp något och landet öppnades delvis upp för

utländska influenser. Denna "gulaschkommunism" underlättade troligen Ungerns systemskifte under slutet av 1980-talet.

Systemskiftet

Det ungerska systemskiftet skedde helt utan blodspillan. Rätten att bilda politiska partier infördes 1989 och samma år öppnades gränsen mot Österrike. Ungern var därmed det land inom det kommunistiska blocket som först vågade samarbeta med väst. De första fria valen hölls 1990. En center-höger koalition segrade och bildade en koalitionsregering med József Antal som premiärminister. Árpád Göncz valdes till president.

1.10 Politik

1.10.1 Politiskt system

Ungern är en parlamentarisk demokrati med en president som statschef.

Presidenten väljs av parlamentet vart femte år. Till presidentämbetet hör bland annat att föreslå premiärminister till parlamentet. Presidenten har liten verkställande makt, men kan inlägga veto mot lagförslag genom att antingen sända dem till författningsdomstolen för granskning, eller tillbaka till parlamentet. Presidenten kan även initiera egna lagförslag.

Parlamentet består av en kammare och har 386 ledamöter. Parlamentsval hålls vart fjärde år. Valsystemet är invecklat. Av de 386 mandat fördelas 176 i enmansvalkretsar. Resterande 210 mandat fördelas proportionellt, med en spärr på 5% av rösterna i hela riket. Två valomgångar krävs vanligen. För enmansvalkretsarna krävs en andra valomgång om en kandidat inte lyckats få 50% av rösterna, och om valdeltagandet varit lägre än 50%. För de proportionellt fördelade mandat krävs en andra valomgång om valdeltagandet varit lägre än 50%.

Den grundlag som antogs efter övergången från kommunismen lägger fast flera spärrar mot en alltför stark regeringsmakt. En sådan spärr är en relativt frikostig

Marknadsintroduktion Ungern

Senaste uppdateringen: november 2006

möjlighet till folkomröstningar. En annan är att grundlagsändringar och vissa viktigare beslut i parlamentet kräver två tredjedels majoritet.

Statsförvaltningen kan indelas i ministerier (som både är verkställande organ och beredningsorgan) och ett stort antal myndigheter. Regeringen styr myndigheterna med hjälp av förordningar, utnämningssmakt och direkt politisk styrning.

Författningsdomstolen spelar en viktig roll i den ungerska demokratin. Den granskar att lagstiftning överensstämmer med grundlagen och att de medborgerliga rättigheterna upprätthålls. Domstolens makt är långtgående jämfört med dess motsvarigheter i Västeuropa. Den har rätt att granska inte bara gällande lagstiftning och förslag till ny lagstiftning, utan också principiellt viktiga politiska beslut.

Ungern är indelat i 19 län och runt 3000 kommuner. Den lokala nivån har relativt långtgående befogenheter, vilket är administrativt betungande. Därför diskuteras nu olika alternativ till sammanslagning av län och kommuner.

1.10.2 Politiska partier

De flesta av dagens politiska partier bildades under systemskiftet kring 1988-1989, men några av dem har rötter som går tillbaka till åren före kommunisternas maktövertagande 1948. Efter valet 2006 finns fem partier representerade i parlamentet.

Förkortning	Namn	Svenska
MSZP	Magyar Szocialista Párt	Ungerska Socialistpartiet
SZDSZ	Szabad Demokraták Szövetsége	Fria Demokraternas Union
Fidesz	Magyar Polgári Szövetség	Ungerska Borgerliga Unionen

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

KDNP	Kereszténydemokrata Néppárt	Kristdemokratiska Folkpartiet
MDF	Magyar Demokrata Fórum	Ungerskt Demokratiskt Forum

Tabell 1. Politiska partier i Ungern

Socialistiska MSZP bildades 1989 från det tidigare kommunistpartiet och andra vänsterrörelser. Partiet har suttit i parlamentet sedan starten och har även bildat regering i tre omgångar tillsammans med koalitionspartnern SZDSZ, ett liberalt parti som även de har sitt ursprung i tiden kring systemskiftet i slutet av 1980-talet. I valet 2006 fick denna vänster-liberala koalition förnyat förtroende av väljarna.

Det största oppositionspartiet Fidesz kan klassas som ett högerparti. Partiet började som en studentförening och men har "vuxit upp" och genomgått ett antal namnbyten. Partiet regerade tillsammans med jordbrukspartiet FKGP (idag upplöst) och MDF under åren 1998-2002. Kristdemokraterna KDNP bildar en nära allians med Fidesz i parlamentet.

Det tredje oppositionspartiet är Ungerskt Demokratiskt Forum (MDF), som kan klassas som centerkonservativt. Partiet ingick i den första koalitionsregeringen efter valen 1990 och i Fidesz-regeringen 1998-2002 men har sedan dess tappat i popularitet delvis p.g.a. interna strider.

De ungerska medborgarna har bytt regering i varje val, med undantag för det senaste, då den sittande regeringen fick förnyat förtroende. Flera partier har också skakats av skandaler och interna stridigheter, vilket ytterligare ökat politikerföraktet. Valdeltagandet har legat mellan 50 och 70% under de senaste tre valen.

1.10.3 Aktuell politik

László Sólyom valdes av det ungerska parlamentet till landets president i juni 2005 och tillträdde formellt i augusti samma år. Omval för ytterligare en period (5 år) är möjligt.

Parlamentsval hölls i april 2006. Den socialistisk-liberala regeringen under premiärminister Ferenc Gyurcsány blev omvald och stärkte sin majoritet i parlamentet. Socialisterna (MSZP) har nu 190 mandat och liberalerna (SZDSZ) 20 mandat. Det största oppositionspartiet Fidesz tilldelades 141 mandat.

Regeringens i särklass viktigaste uppgift under den kommande mandatperioden är att komma tillrätta med det stora budgetunderskottet som uppgår till ca 10% av BNP och därmed är störst i EU. I juni 2006 presenterades ett omfattande besparings- och reformprogram för att få ordning på ekonomin. Programmet innehåller bl.a. höjningar av inkomstskatter, moms och social avgifter, reformer av hälso- och sjukvård samt effektivisering och omorganisering av ministerierna. Programmet beräknas ge inkomstförstärkningar och utgiftsneddragningar om ca 13 mdr SEK under 2006 samt ytterligare 37 mdr SEK under 2007 och 2008.

Det politiska livet skakas nu också av en av de största skandalerna sedan regimskiftet. I september offentliggjordes en bandupptagning från ett internt MSZP-möte där premiärministern Ferenc Gyurcsány medgav att partiet ljugit för befolkningen om den ekonomiska situationen för att vinna parlamentsvalen. Bandupptagningen blev starten för en våg av protester och krav på premiärministerns avgång. Protesterna blev våldsamma när en grupp radikala demonstranter attackerade det statliga TV-huset och orsakade omfattande förstörelse. I lokalvalen den 1 oktober gick oppositionspartiet Fidesz starkt framåt i hela landet och kraven på Premiärministerns avgång fortsatte. Ferenc Gyurcsány utlyste som svar på protesterna ett misstroendevotum som han vann efter stöd från sitt eget parti och koalitionspartnern SZDSZ. Han ser därmed ut att sitta kvar och är fast besluten att genomföra det ekonomiska reformprogrammet.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Regeringens måldatum för EMU-medlemskap var 2010 eller 2011. Givet den rådande ekonomiska situationen har detta nu släppts och ingen definitiv tidpunkt har specificerats. Ett reviderat konvergensprogram överlämnades till EU-kommissionen i början av september och har nu godkänts av kommissionen. Troligt är att regeringen arbetar för ett införande av euron under 2013.

1.10.4 Utrikespolitik och försvar

I likhet med andra östeuropeiska länder har Ungerns försvars- och utrikespolitik i hög grad påverkats av relationerna med Sovjetunionen, vars sammanbrott vid början av 1990-talet radikalt förändrade förutsättningarna för ungersk utrikespolitik. De två huvudsakliga målen efter regimskiftet blev att gå med i försvarsalliansen NATO samt i Europeiska Unionen.

Ungern blev medlem i NATO 1999 och nådde därmed den långsiktiga säkerhetspolitiska lösning man länge strävat efter. NATO-medlemskapet sågs inte bara som en lösning på säkerhetspolitiska problem utan kanske främst som en bekräftelse på att landet var "väst", och inte "öst". Fram till det fulla NATO-medlemskapet deltog Ungern i NATO-samarbetet Partnerskap för fred. Ungern stöder EUs gemensamma säkerhetspolitik och arbetar för att sätta upp en gemensam italiensk-slovensk-ungersk bataljon.

Ungerns anslutningsprocess till EU började 1991, när associationsavtalet slöts. Medlemsförhandlingarna, som inleddes 1998, drog ut på tiden eftersom länderna hade svårt att enas kring budgeten, framförallt gällande jordbruksstödet. Vid EU-toppmötet i Köpenhamn i december 2002 nåddes dock en kompromiss som banade väg för Ungerns medlemskap i EU. Folkomröstning om EU-inträdet hölls i april 2003, där närmare 84% av befolkningen sade ja till medlemskapet. Sedan maj 2004 är Ungern fullvärdig EU-medlem.

Ett av särdragen i Ungerns utrikespolitik är förhållningen till de ungerska minoriteterna i grannländerna (se avsnitten Historia samt Befolkning och språk), vilket tidvis har gjort relationerna till dessa länder frostiga. Ungern stöder

minoriteternas rättigheter att bevara sitt modersmål och sin kultur. Som ett led i att förbättra de ungerska minoritetsgruppernas situation arbetar Ungern även aktivt för att länderna där de finns blir medlemmar i EU. Det finns också ett utvecklat politiskt samarbete mellan de centraleuropeiska länderna Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern inom den s.k. Visegradgruppen.

1.11 Ungern i den Europeiska Unionen

Ungern blev medlem i EU 2004, i samband med att 10 nya länder togs upp i unionen. Diplomatiska relationer mellan Ungern och EU inleddes redan under 1988 och under december 1991 fick Ungern s.k. associated status gentemot EU. Ungern var ett av de första målländerna för EU:s PHARE program, som inrättades för att stödja kandidatländernas omställning till demokrati och marknadsekonomi och därmed förbereda dem för ett framtida EU-medlemskap. Ungern har också tagit del av ekonomiskt stöd genom andra åtgärdsprogram, som ISPA (infrastrukturutveckling) och SAPARD (jordbruksstöd). Dessa program fasas gradvis ut för att ersättas av de vanliga stöd- och strukturfonderna, tillgängliga för alla medlemstater.

För perioden 2004-2006 erhöll Ungern ca. 3 miljarder euro genom stöd- och strukturfonderna av vilka över hälften gick till projekt som syftade till att förbättra Ungerns ekonomiska konkurrenskraft. Särskild fokus lades på forskning och utveckling, innovation och informationsteknologi. Ca. 25% av fonderna gick till utveckling och investeringar inom jordbruksområdet. Under nästa budgetperiod, 2007-2013, kommer Ungern att erhålla omkring 22 miljarder euro. Områden som prioriteras är infrastruktur, förnyelsebar energi samt regionalutveckling.

I förhållande till EU har den ungerska ekonomiska utvecklingen varit bättre med genomsnittligt högre BNP-tillväxt. Samtidigt har även inflation och budgetunderskott generellt sett också varit högre. Just nu har Ungern EU:s högsta budgetunderskott; 10,1 % av BNP.

Till ungersk kommissionär i EU-kommissionen (tull- och skattefrågor) har den förre utrikesministern och MSZP-ledaren László Kovács utsetts.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

2 Ekonomi och näringsliv

Ungern är idag en drygt femton år gammal marknadsekonomi. Förändringarna har sedan början av 90-talet gått snabbt och resultaten är märkbara. Dynamiken i ekonomin och viljan att närma sig de västeuropeiska ekonomierna har präglat de senaste årens utveckling. I detta avsnitt beskrivs dagens ekonomiska situation och de viktigaste branscherna.

2.1 Faktaruta

Post	Ungern	Sverige
BNP (mrd EUR)	88	287
BNP/Capita (EUR)	8 800	31 900
BNP tillväxt (procent)	4,2%	2,7%
Industriproduktion tillväxt (procent)	7,1%	2,6%
Inflation (procent)	2,1%	0,5%
Arbetslöshet (procent)	7,1%	6%
Medellön (EUR/månad)	640	2620
Export (mrd EUR)	50	105
Import (mrd EUR)	53	90
Akkumulerade utländska direktinvesteringar (mrd EUR)	50	137

Tabell 2. Ungersk och svensk ekonomi i korthet, år 2005 (KSH, SCB, MNB, Riksbanken, Eurostat, UNCTAD mfl.)

2.2 Inledning

Ungern har sedan början på 90-talet gjort stora ekonomiska framsteg. Övergången till marknadsekonomi underlättades förmodligen av att landet redan före systemskiftet hade ett mer liberalt ekonomiskt system än övriga f.d. östländer. Landet har under hela 90-talet varit en av Europas mest dynamiska ekonomier med god tillväxt, stadigt minskande inflation och en mängd utländska investeringar. F.n. brottas regeringen dock med ett stort budgetunderskott som man försöker komma till rätta med genom ekonomiska reformer. Under de kommande två åren får man därför räkna med att tillväxten kommer mattas av och att inflationen kommer öka något. Därefter förväntas den ekonomiska situationen åter förbättras.

2.3 Makroekonomiska indikatorer

2.3.1 BNP

Fig 2. BNP-tillväxt i procent. Data för 2006 är en prognos. (KSH; Centrala Statistikkontoret)

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Åren efter planekonomins avvecklande var turbulenta med låg och tidvis negativ BNP. Den verkliga vändpunkten i Ungerns ekonomi kom 1997 med en årlig tillväxt på 4,6%. BNP-tillväxten har vanligen legat över 4% under de senaste tio åren, vilket är högre än EU-genomsnittet. Toppen nåddes år 2000 med en tillväxt på 5,2%. Under åren 2001-2003 drabbades även Ungern av nedgången i världsekonomin med något lägre BNP som följd. Ekonomin återhämtade sig dock snabbt; tillväxten 2004 var åter närmare 5%. Därefter har BNP-utvecklingen mattats av något och beräknas bli omkring 4% för 2006. Den ungerska ekonomin är starkt beroende av utländska investeringar, framför allt inom tillverkningsindustri.

2.3.2 Inflation

Som andra forna Östländer brottades Ungern med hög inflation i början av 90-talet; 1996 var inflationen närmare 25%. Det sparprogram som introducerades då bidrog tillsammans med en stram penningpolitik till att inflationstalen kraftigt sänktes. År 2000 var inflationen under 10% och tre år senare hade den mer än halverats till 4,8%. 2005 nåddes rekordlåga 2,1% inflation. Till följd av de ekonomiska åtstrammingsåtgärder som infördes i juni 2006 kommer inflationen åter att öka och beräknas bli ca. 6% under 2006 och ytterligare något högre under 2007.

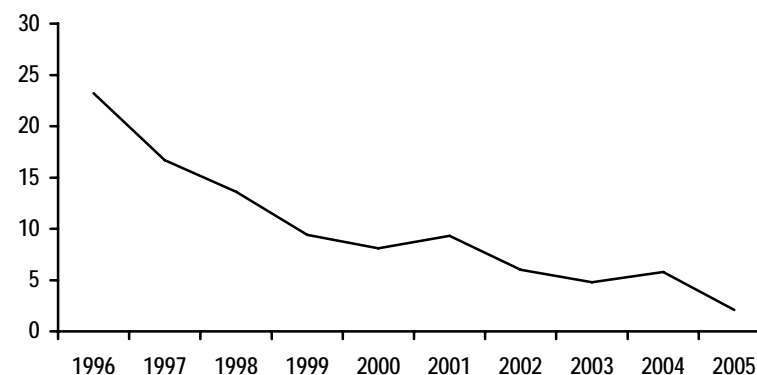

Fig 3. Inflation i procent. (KSH; Centrala Statistikkontoret)

2.3.3 Arbetslöshet

Karaktäristiskt för den ungerska arbetsmarknaden är en relativt låg arbetslöshet, men även en låg sysselsättningsgrad. Under 2005 var arbetslösheten 7,1% och sysselsättningsgraden omkring 50%. Arbetslösheten har sakta sjunkit sedan mitten av 90-talet. Som lägst var den 5,7% under 2001 men började öka igen året efter med ett par tiondels procent per år.

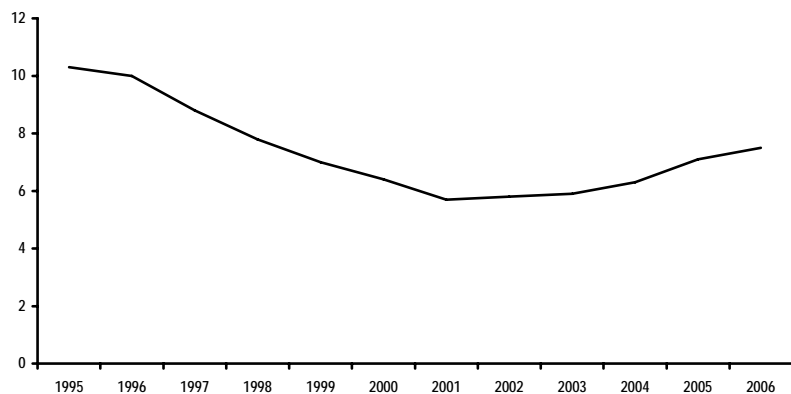

Fig 4. Arbetslöshet i procent av befolkningen (KSH; Centrala Statistikkontoret)

Arbetslösheten varierar kraftigt mellan olika delar av landet; i nord-östra Ungern är den över 15% medan den i Budapestområdet samt i nord-västra delen av landet är omkring 3%. Detta hänger samman med att mycket av den ekonomiska aktiviteten är lokaliserad till Budapest samt området närmast Österrike, samtidigt som flera av de tunga industrierna, som stängdes vid övergången till marknadsekonomi var placerade i just norra delen av landet.

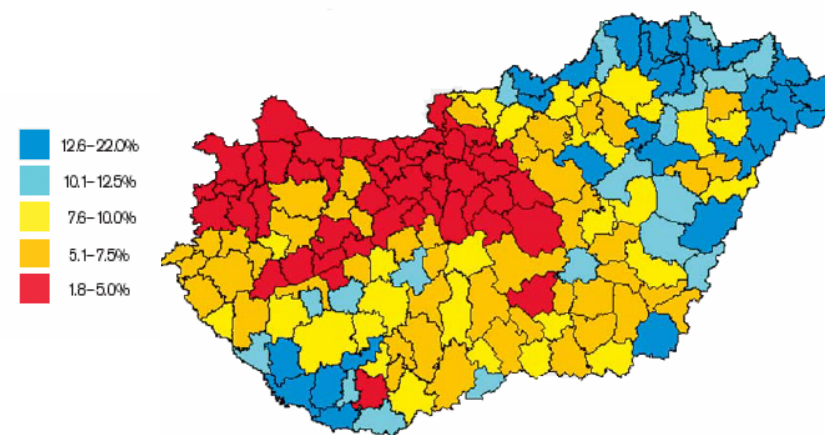

Bild 4. Arbetslöshet i olika regioner (National Employment Office)

2.4 Viktiga sektorer

Ungern har präglats av stark utveckling de senaste åren, där framför allt tillverkningsindustrin varit drivande. Landet har en stark industritradition men servicesektorn får ökad betydelse på bekostnad av bl.a. jordbruket. Tjänster utgör ca 2/3 av BNP medan tillverkningsindustrin uppgår till omkring 23%. I detta avsnitt presenteras ett par viktiga sektorer i den ungerska ekonomin som också är intressanta ur svenska företags synvinkel.

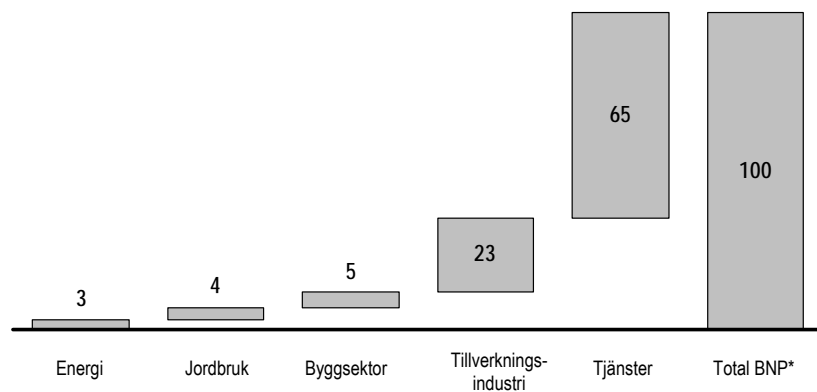

Fig 5. Näringslivets struktur (sektorer i procent av BNP) (Källa: Centrala Statistikkontoret)
*Nettoskatter ej medräknade

2.4.1 Industri

Ungern har en lång industritradition med välutbildade ingenjörer och ett stort antal aktiva företag. Tillverkningsindustrin var drivande under 1990-talets starka ekonomiska utveckling och växte generellt sett snabbare än BNP; år 2000 var industritillväxten runt 18%. Detta har så småningom mattats av, men år 2005 var tillväxten i industrin fortfarande ca 7%, jämfört med 2,6 % i Sverige. Tillverkningsindustrin har lockat många investeringar från multinationella företag, kring vilka ett omfattande nätverk av underleverantörer byggts upp. Produktionsstrukturen har gått från arbetskraftsintensiva processer till tillverkning med högre value-added.

De mest dynamiska sektorerna inom tillverkningsindustrin är elektronik och bilindustri. *Elektronikindustrin* är det mest betydande segmentet inom tillverkningsindustrin med ett produktionsvärde på ca. 18,5 miljarder euro. Företag som exempelvis Sanmina-SCI, Flextronics och Philips har anläggningar för montering av komponenter. Även här går trenden från enklare monterings-

Marknadsintroduktion Ungern

Senaste uppdateringen: november 2006

och tillverkningsaktivitet mot mer FoU-orienterad verksamhet med ett flertal företag (t.ex. Nokia, Ericsson och Siemens) som placerar utvecklingsavdelningar i Ungern.

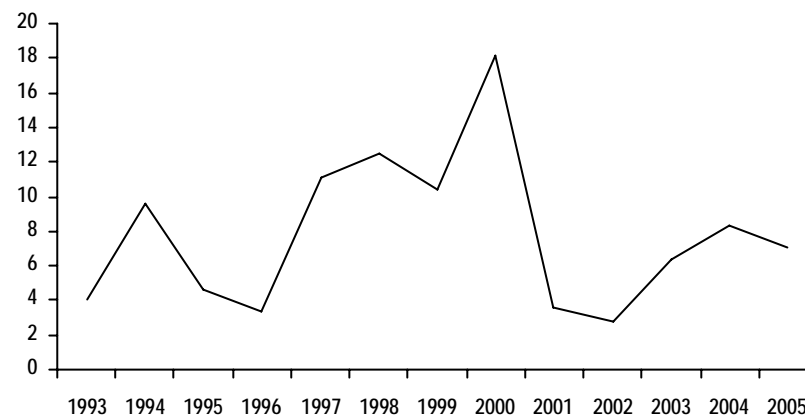

Fig 6. Tillväxt i Industriproduktion, procent jämfört med föregående år (Centrala Statistikkontoret)

Den ungerska *fordonsproduktionen* var betydande redan under Sovjettiden och efter systemskiftet ställde man, med hjälp av utländskt kapital, om produktionen till modern montering av bilar och tillverkning av delar. Audi, Opel, Suzuki och Ford tillhör de företag som gjort stora investeringar i Ungern, men landet har framför allt utvecklats till ett centrum för underleverantörer inom bilindustrin; ett 80-tal av världens stora leverantörer finns representerade med tillverkning såväl som FoU. Bilindustrin utgör 16% av tillverkningsindustrin och sysselsätter omkring 95 000 personer.

Utöver de ovan nämnda sektorerna bör även övrig verkstadsindustri nämnas som betydande. Metallbearbetning och tillverkning av maskiner och utrustning utgör ca 18% av BNP och det finns hundratals små- och medelstora företag inom denna gren.

2.4.2 Konsumentvaror

I takt med att den ungerska ekonomin förbättras och lönerna ökar visar även konsumtionen en uppåtgående trend. Ungersk köpkraft är fortfarande förhållandevis låg, men priserna, framförallt för livsmedel är högre än i kringliggande länder.

Mer än en fjärdedel av de ungerska hushållens utgifter går till boende och energikostnader medan 1/5 spenderas på livsmedel. Lika stor del används till utgifter för transporter och kommunikation. Ca. 11% av utgifterna läggs på kultur och fritidsaktiviteter och omkring 5,4 %, går till kläder.

Konsumtionen av kapitalvaror ökar allt mer. Antal nybilsregistreringar stiger stadigt, liksom försäljning av hushållsmaskiner och hemelektronik. Som exempel kan nämnas att 24% av de ungerska hushållen äger en DVD-spelare idag, vilket nästan är en fördubbling jämfört med 2004. Med en förbättrad ekonomisk situation och ökande löner är således ungrarna även att räkna med som konsumenter.

2.4.3 IT

IT-sektorn utgör omkring 8% av BNP och är en av de snabbast växande i Ungern med en årlig tillväxt på ca. 10%. Infrastrukturen byggs ut och IT-området är prioriterat från den ungerska regeringens sida genom diverse stöd- och aktivitetsprogram. Internetpenetrationen ligger på ca 30% men kan förväntas öka eftersom bredbandsnätverken byggs ut i rask takt.

Outsourcing spelar en allt större roll för sektorn och flera internationella IT-företag, t.ex. Avaya, Motorola, Philips, TATA Consulting Services and HP-Compaq har förlagt forsknings- och utvecklingscentra i Ungern.

Mobilpenetrationen i Ungern är hög med ca 9 miljoner mobilanvändare (dvs. 90% av befolkningen) och nya teknologier, som 3G, sprids snabbt.

2.4.4 Fler sektorer

Bioteknologi och läkemedelsindustri har lång tradition i Ungern och under de senaste 15 åren har mer än 50 företag grundats inom denna industri. Fyra bioteknologikluster har utvecklats i landet runt universitetsstäderna Pécs, Szeged och Debrecen samt omkring Budapest med såväl utländska storföretag som ett nätverk av små- och medelstora producenter och forskningscentra.

Förnyelsebar energi står fortfarande för en mycket liten del av energikonsumtionen i Ungern; ca 2%, men regeringen har utarbetat en ny energipolicy med målet att utveckla denna sektor och öka andelen till mellan 6 och 11% fram till 2010. Fokus ligger på biobränslen; Ungern har riklig tillgång på majs som kan omvandlas till bioetanol, och det finns även goda möjligheter att öka användningen av ved och pellets som bränsle. I Ungerns finns också en stor reserv av geotermisk värme som kan användas för uppvärmning.

Livsmedelsindustrin utgör ca 12% av tillverkningsindustrin och är därmed en viktig sektor för ungersk ekonomi. Livsmedelstillverkning är strategiskt betydelsefull för den inhemska försörjningen och för ungersk export, liksom för sysselsättningen. Utländska investeringar har stor betydelse för att öka konkurrenskraften och anpassa tillverkningen till EU-standard. Mellan 2001 och 2004 ökade omsättningen inom livsmedelsförsäljning med mer än 12% per år medan dagligvaruhandelns omsättning har ökat med omkring 50% de senaste fem åren.

Under hösten 2005 genomförde Exportrådet i Budapest "Swedish Food Weeks" i samarbete med Sveriges Ambassad och livsmedelskedjan Match, där svenska matvaror såldes i ett antal livsmedelsbutiker under en period. I kampanjen ingick även provsmakningar och tillfälle för svenska livsmedelsföretag att träffa ungerska distributörer. Samtidigt utvecklade Exportrådet nära kontakter med ungerska återförsäljare. Kampanjen resulterade i att ett flertal svenska producenter etablerade relationer med ungerska distributörer och är nu på väg att få in sina produkter i stora detaljhandelskedjor i Ungern.

3 Utrikeshandel och utländska investeringar

Utrikeshandel och investeringar har i hög grad bidragit till Ungerns ekonomiska utveckling under 1990-talet. I detta kapitel presenteras en översikt över Ungerns utrikeshandel och utländska investeringar i landet. De svensk-ungerska relationerna ges särskild uppmärksamhet.

3.1 Inledning

Ungern är ett litet land med få naturtillgångar och är därför starkt beroende av utrikeshandel och investeringar. Internationaliseringen av Ungerns ekonomi började tidigt; efter kommunismens fall skapades juridiska och politiska ramar som uppfyllde OECDs rekommendationer, investeringskyddsavtal och dubbelbeskattnings-avtal slöts med flera länder och anslutningsprocedurer till bl.a. WTO och IMF påbörjades. Öppningen mot omvärlden resulterade i stora inflöden av utländska investeringar som tillsammans med ökande handel har spelat stor roll för landets snabba utveckling.

3.2 Ungerns utrikeshandel

Sedan början av 1990-talet har Ungerns utrikeshandel trefaldigats och år 2000 var utrikeshandeln så mycket som 150% av BNP, vilket är mycket högt även i internationella jämförelser. År 2005 var den ungerska exporten värd 49,7 miljarder euro och importen uppgick till 52,6 miljarder. Liksom andra östeuropeiska länder har Ungern ett konstant handelsunderskott totalt sett, vilket hänger samman med att ekonomin moderniseras i snabb takt. Underskottets nivå är dock relativt lågt; tre-fyra miljarder euro under de senaste åren, och sett till enbart EU har landet istället ett handelsöverskott.

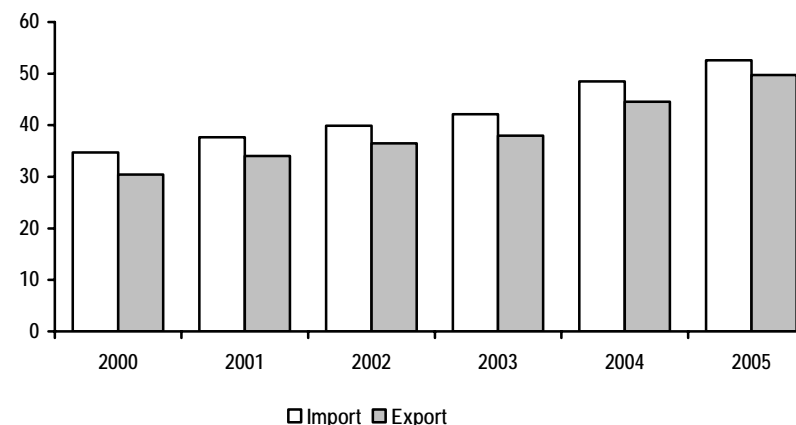

Fig 7. Ungerns utrikeshandel, mrd EUR (KSH; Centrala Statistikkontoret)

Utrikeshandelns struktur har också genomgått stora förändringar. Från att ha varit orienterat mot Sovjetunionen och övriga östländer är nu EU Ungerns största handelspartner, dit mer än 75% av exporten går. Tyskland är den i särklass viktigaste handelspartnern med nära 30% av exporten, följt av Österrike (6%) och Frankrike (4,8%). Bland icke-EU länder är Rumänien, USA och Ryssland värda att nämna. Dessa länders exportandel är dock relativt låg; 3,7%, 3,1% respektive 1,9%. På importsidan är bilden liknande, med skillnaden att asiatiska länder (Kina och Japan framför allt) har en nämnvärd andel (16,9%) samt att importen från Ryssland är betydligt större än exporten; 7,4%, vilket har att göra med att den övervägande delen av Ungerns energiimport kommer därifrån.

Såväl ungersk export som import domineras av industriprodukter, framförallt inom maskin, elektronik och transport. Dessa utgör mer än hälften av importen och över 60% av exporten. Också förädlade produkter, framför allt inom läkemedels- och kemiindustri är viktiga och utgör omkring en tredjedel av utrikeshandeln.

3.2.1 Handelsutbyte med Sverige

Jämfört med Sveriges stora handelspartners, i första hand Tyskland, Storbritannien, USA och de övriga nordiska länderna, är handeln med Ungern av relativt liten betydelse; på exportsidan är Ungern vår 33e största handelspartner och på importsidan den 23e största. Samtidigt har svensk export till Ungern ökat med över 60% sedan 2001 och landet tilldrar sig ett växande intresse bland allt fler små och medelstora svenska företag.

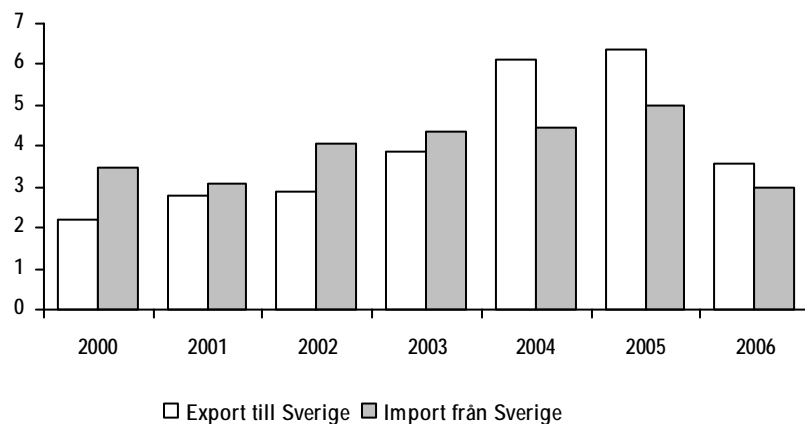

Fig 8. Ungerns handelsutbyte med Sverige, mrd SEK. Data för 2006 avser jan-juli. (SCB)

Sveriges export till Ungern uppgick under helåret 2005 till knappt 5 miljarder kronor och dominerades av telekommunikationsutrustning, transportmedel samt papper. Importen från Ungern har mer än fördubblats sedan 2001 (+126%) och uppgick 2005 till nästan 6,4 miljarder kronor. De största importvarorna omfattade främst telekommunikationsutrustning, tv-apparater och hushållsmaskiner. Den kraftiga ungerska exportökningen fr.o.m. 2004 kommer sig främst av etableringen av en ny Nokia-fabrik.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

3.3 Utländska investeringar i Ungern

Utländska investeringar har spelat stor roll för Ungerns ekonomi. Från regeringshåll har man medvetet arbetat för att skapa ett investeringsvänligt klimat och attrahera utländskt kapital genom olika typer av incitament. Även privatiseringen av statliga bolag har varit avgörande för utvecklingen.

Akkumulerat värde av de utländska investeringarna är idag ca 50 miljarder euro, där det årliga inflödet varit mellan tre och fyra miljarder euro. År 2005 nåddes nya rekordnivåer; inflödet var ca 5 miljarder euro, vilket är en ökning med 39% jämfört med 2004. Utländska företag har stor betydelse för Ungerns export; över 70% genereras av företag som helt eller delvis är i utländsk ägo.

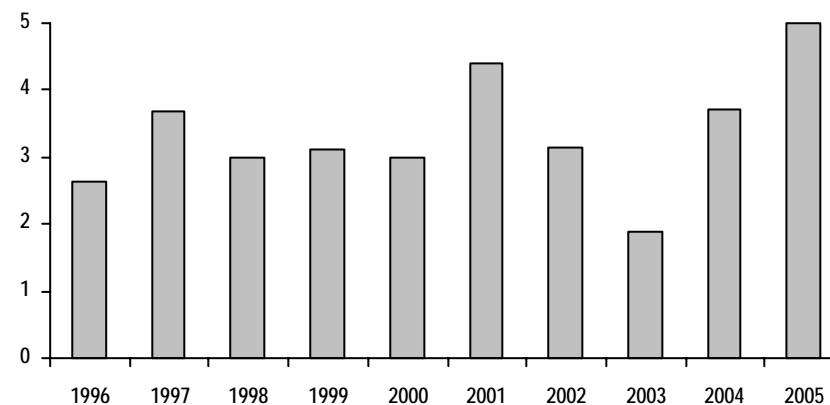

Fig 9. Inflöde av utländska investeringar, mrd EUR (MNB; Ungerska nationalbanken)

Huvuddelen av investeringarna finns inom tjänstesektorn och tillverkningsindustrin; dessa svarar för 47% respektive 46% av de ackumulerade investeringarna. Inom tillverkningsindustrin märks bilindustrin med betydande investeringar från Audi, General Motors och Suzuki i början av 90-talet. Tjänstesektorn har ökat alltmer i betydelse på senare år; företagstjänster, t.ex.

call centers, är den dominerande sektorn inom denna kategori med 17% av investeringarna.

Geografiskt sett finns de flesta investeringarna i Budapestområdet samt i västra delen av Ungern, som på många sätt är mer utvecklat än de östra regionerna. Arbetskraftsbrist i väst, samt förbättrad infrastruktur och statliga incitament i norr och öst har dock resulterat i att allt fler företag väljer att lokalisera sig i dessa delar av landet.

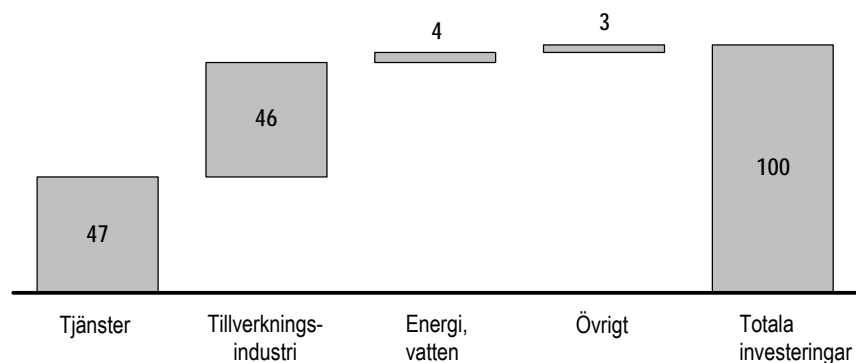

Fig 10. Ackumulerade investeringar i olika sektorer, procent av ackumulerade investeringar (ITD Hungary)

Bland de investerande företagen kommer de flesta från Tyskland, Nederländerna och Österrike; 29%, 20% respektive 11% av de ackumulerade investeringarna kommer från dessa länder. De svenska investeringarna i Ungern uppgick till ca. 1,2 miljarder kronor vilket motsvarar omkring 2%.

På senare år har de utländska investeringarna i större utsträckning gått till industrier med högre förädlingsvärde och många har varit i forsknings- och utvecklingscentra samt i regionala huvudkontor.

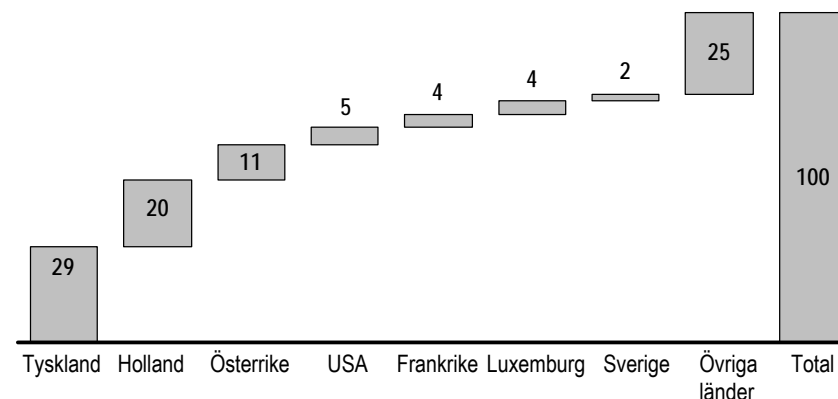

Fig 11. Ackumulerat värde av utländska investeringar uppdelat över länder, procent (ITD Hungary)

Ungern är alltjämt en mycket attraktiv marknad i Centraleuropa för utländska företagsetableringar. Bland de positiva faktorerna framhålls ofta hög kompetensnivå, särskilt inom teknikområdet, politisk stabilitet och ett fördelaktigt geografiskt läge.

3.3.1 Svenska företag i Ungern

Cirka 400 svenska/svenskrelaterade företag är etablerade i Ungern; de sysselsätter cirka 14 000 personer och verkar i många olika branscher. Bland de stora företagen kan nämnas ABB, Alfa-Laval, Astra Zeneca, Atlas Copco, Ericsson, Ikea, Papyrus, SCA, SKF, Saab, Sandvik, Scania, Skanska, Stora-Enso, Swedish Match, TeliaSonera, Tetra-Pak, och Volvo. Electrolux är det största svenska företaget i Ungern med 4000 anställda. Företagets fabrik i Nyiregyháza utgör Electrolux största tillverkningsenhet i Europa. En del av de

svenska företagen har funnits i Ungern sedan länge, t.ex. Ericsson och SKF, medan H&M och IT-företaget Semcon hör till de mer nyetablerade.

Exportrådet tillhandahåller en lista över svenska dotterbolag och andra Sverigerelaterade företag aktiva i Ungern. Listan uppdateras kontinuerligt och innehåller kortare information om företaget som adress, telefon- och faxnummer. Listan kan laddas ner på vår hemsida:

www.swedishtrade.se/ungern

3.4 Samarbete mellan Ungern och Sverige

Svédületes! - Svensk-ungerska möten 2004

2004 genomförde Sverige en årlång satsning i Ungern för att bredda och fördjupa relationerna mellan länderna. Ungerns inträde i EU i maj 2004 öppnade för nya samarbetsmöjligheter, och satsningen som fick namnet "*Svédületes! Svensk-ungerska möten 2004*" blev en plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyte inom en rad områden.

"Svédületes!" fokuserade på fyra stora teman:

- politisk dialog,
- kultur och samhälle,
- näringsliv och handel samt
- regionalt samarbete.

Programmet innehöll ca 100 delprojekt, bl.a. bjöd kultur- och samhällssidan på svensk samtidskultur vid mer än 20 större evenemang. På näringslivsområdet genomfördes flera större seminarier och handelsfrämjande aktiviteter. De fyra svenska län som deltog i satsningen - Stockholm, Värmland, Västernorrland och Örebro - arrangerade innehållsrika Sverigedagar i samarbete med sina ungerska vänlän. I samband med satsningen besökte åtta statsråd Ungern under 2004.

Svédületes! blev en unik mötesplats för tusentals svenskar och ungrare och i Ungern väckte satsningen ett mycket stort medialt intresse - över femhundra

Marknadsintroduktion Ungern

Senaste uppdateringen: november 2006

artiklar, TV- och radioinslag bidrog lokalt till att sprida intresse för och kunskap om dagens moderna Sverige. Namnet *Svédületes!* fick ett varmt mottagande och blev på kort tid till ett positivt varumärke för Sverige och svenska aktiviteter i Ungern.

För att kunna bygga vidare på det svenska varumärket i Ungern har Svédületesnamnet med tillhörande logotyp uppdaterats och "*Svédületes! Svensk - ungerska möten*" (*Svédületes! Svéd-magyar randevük*) kommer även fortsättningsvis att användas som etikett på svensk-ungerska samarbetsprojekt.

Under 2005 genomfördes cirka en aktivitet per månad inom ramen för *Svédületes!*. De otaliga kontakter och nätverk som etablerades under 2004 utgör en värdefull grund för långsiktigt samarbete mellan Sverige och Ungern.

Gripenavtalet

År 2001 blev Ungern det första NATO-landet att genom ett leasingavtal förvärva flygplanet Gripen. De första fem planen överlämnades den 30 mars 2006 i Kecskemét, Ungern i närvaro av ländernas försvarsministrar. Avtalet ger upphov till ett brett politiskt och ekonomisk samarbete. Det offsetavtal som undertecknades i anslutning till Gripen-avtalet innebär stöd till Ungerns industriella utveckling genom exportfrämjande insatser och direktinvesteringar. Offsetavtalet löper på 14 år.

4 Att göra affärer på den ungerska marknaden

Från att ha varit en satellitstat till Sovjetunionen har Ungern infört marknadsekonomi och öppnat landet för företag från alla länder. Detta har givetvis inneburit stora förändringar i affärsklimat och förutsättningarna för att göra affärer i Ungern. Samtidigt har övergången gått fort och företagskulturen bär fortfarande spår av kommunisttiden. Nedan belyses några faktorer som är värda att tänka på inför affärerna i Ungern.

4.1 Inledning

Ungern har varit ett av Europas mest dynamiska länder i utveckling. Dess ekonomiska tillväxt har i regel varit högre än t.ex. Sveriges och EUs.

Integrationen med EU har inneburit att affärer med Ungern väsentligt underlättats för svenska företags del. Förutom att varor numer kan röra sig fritt över gränserna har också lagar och regler anpassats till de i EU gällande.

Ungern har på bara några år omvandlats från en planekonomi till en marknadsekonomi. Omvandlingen har gått snabbt, men människor och mentalitet har inte alltid hängt med i förändringarna. Många statliga företag har privatiserats, men förvaltningar, ministerier och institutioner bär spår av kommunisttiden vad gäller byråkrati, språkkunskaper och servicenivå. Samtidigt finns många privata företag med drivna entreprenörer och välutbildad personal.

4.2 Affärsklimat och affärskultur

4.2.1 Affärsklimat

Under hösten 2005 genomförde Exportrådet en affärsklimatstudie i Ungern. Studien baserades på en webenkät och intervjuer med svenskrelaterade företag i Ungern. Nedan presenteras några av slutsatserna i studien.

Lagstiftningen upplevs som fördelaktig för utländska investeringar och företagen anser att den gynnar deras näringsverksamhet. Ingångna avtal efterlevs i stor utsträckning.

Etableringsvillkor De svenska företagen upplever att de blir mycket positivt bemötta i Ungern, även om det tidvis kan vara svårt att erhålla information från myndigheter, från vilka servicenivån upplevs som låg. Att hyra eller köpa industrimark och lokaler upplevs som lätt och infrastruktur och kommunikationer fungerar bra. Förtullningsprocessen och produktcertifiering upplevs ibland som problematiskt, trots EU inträdet. Det är lätt att hitta kvalificerad arbetskraft men bristande språkkunskaper kan utgöra hinder för affärssamarbete.

Ekonomi och finansiering Vinstbeskattningen i Ungern anses förmånlig och banktransaktioner såväl inom landet som internationellt fungerar väl. De problemområden som nämns är t.ex. att få återbetalning av moms samt svårigheter att få fördelaktiga räntor. De svenska företagen är heller inte helt tillfredsställda med den ungerska betalningsförmågan.

Korruption förekommer främst inom den offentliga sektorn och tycks ha minskat på senare år. I näringslivet är det sällsynt och den gråa ekonomins inverkan på lönsamhet och affärsverksamhet är begränsad.

4.2.2 Affärskultur

Personliga relationer är mycket viktigt för att lyckas med affärerna i Ungern. Ungrare gör ogärna affärer med någon de inte gillar privat, informella kontakter är således viktiga för att skapa förtroende. Detta innebär att det kan ta tid att få igång affärerna och se resultat. Titlar och positioner är viktiga, men samtidigt bör

alla behandlas med respekt, oavsett position, för att man ska upplevas som trovärdig. Avtal bör alltid vara skriftliga eftersom muntliga avtal inte är bindande och det inte finns några garantier för att de efterlevs.

4.2.3 Företagskultur

Den ungerska företagskulturen är betydligt mer formell än den svenska. Hierarkin är stark, positioner och titlar är viktiga och formell klädsel gäller i affärssammanhang. Ledarstilen kan betecknas som auktoritär och chefen är ofta inblandad i alla beslut på företaget, oavsett storlek eller nivå. Således är det viktigt att identifiera beslutsfattaren och ta kontakt med denne. Delegering är ovanligt och information delas sällan med de anställda. Beslutsprocessen är kortare och fokus ligger mer på den dagliga verksamheten än långsiktig planering.

4.2.4 Etikett

Med människor man inte känner används alltid formellt tilltal och efternamn. Punktlighet är viktigt, även om det inte kan jämföras med exempelvis Tyskland eller Schweiz. Mindre förseningar på 10-15 minuter är acceptabelt, men man bör i möjligaste mån ringa och meddela sen ankomst.

Ungrare är relativt restriktiva med att bjuda hem affärsbekanta; får du en sådan invitation bör du i möjligaste mån acceptera. Det är ett utmärkt tillfälle att odla informella relationer som kan komma till stor nytta i affärssammanhang. Att ta med en blomma eller liten gåva är uppskattat. Titta folk i ögonen när du skålar, men skåla aldrig med öl, eftersom det förknippas med Habsburgarna, som firade på detta sätt när revolutionen 1848 slogs ned.

Ungrare är öppna och raka och tycker om att diskutera. Politik samt personlig ekonomi och ägodelar är dock känsliga samtalsämnen och bör därför undvikas. Kultur, idrott och det ungerska köket är alltid uppskattade teman, liksom det ungerska språket.

4.3 Vilken typ av verksamhet vill ni bedriva i Ungern?

4.3.1 Försäljning

Vid försäljning i Ungern är det ofta en konkurrensfördel att ha lokal representation för att sköta support och kundkontakter. Utländska företag säljer vanligen sina produkter via egna säljbolag eller agenter/distributörer. Den kraftiga expansionen av den privata marknaden i Ungern har medfört att nya nätverk har vuxit fram. Det finns många typer av distributörer; en del specialiserar sig på ett visst sortiment medan andra distribuerar en mängd olika varor. Många täcker in hela Ungern medan andra har ett regionalt fokus. Vilken typ av distributionskanal som är bäst beror naturligtvis på företaget, produkten och förutsättningarna som råder inom respektive bransch.

Innan man bestämmer sig för hur man ska gå till väga på den ungerska marknaden är det viktigt att ha klart för sig vad man vill uppnå, vilka förväntningar man har och vilka krav man ställer. Man bör inte lita till 100 procent på muntliga löften. En bra förutsättning för samarbete är att besöka den potentiella samarbetspartnern ett flertal gånger samt att skaffa referenser och finansiell information om företaget. Viktigt är också att ha ett genomtänkt skriftligt avtal som bas för samarbetet.

Det är viktigt att hålla löpande kontakt med distributören, även efter att samarbetet och försäljningen väl kommit igång. Vi rekommenderar också att försäljningen och marknaden utvärderas med jämna mellanrum för att se om potentialen utnyttjas till fullo.

4.3.2 Produktion

Många företag har förlagt hela eller delar av sin produktion till Ungern. Den ungerska regeringen har lagt stora resurser på att skapa ett attraktivt affärsklimat för företag, bl.a. genom skapande av industriparkeer, utbyggd infrastruktur och olika typer av stöd- och åtgärdsprogram.

Vanliga motiv för utländska företag att förlägga sin produktion till Ungern är god tillgång på välutbildad arbetskraft, särskilt ingenjörer, samt landets geografiska läge; Ungern används ofta som bas för att nå ut till marknader längre österut och på Balkan.

Det kan vara värt att jämföra olika regioner i Ungern om du funderar på att sätta upp en produktionsanläggning i landet, eftersom det finns skillnader i tillgång på arbetskraft och lokaler/mark, kostnader och närhet till flygplatser, motorvägar, järnvägslinjer samt annan infrastruktur, t.ex. bredband.

4.3.3 Outsourcing

Att hitta företag intresserade av legotillverkning är relativt lätt i Ungern; många är intresserade eftersom de ofta ser det som en chans till att börja exportera. Det är dock mycket viktigt att vara noggrann i valet av samarbetspartner och noga följa upp deras verksamhet. Att tänka på är att man tidigt fastställer vilka krav som tillverkaren ska leva upp till vad gäller t.ex. kvalitet, miljöhänsyn och typen av arbetsuppgifter (enbart tillverkning eller även t.ex. design). Begär gärna kvalitetscertifiering (t.ex. enligt ISO) och referenser. Det är också viktigt att noga bestämma leveranstider, beställningens storlek, betalningsvillkor, vilken teknik som ska användas vid produktion mm. Samarbetet bör regleras i skriftliga avtal och löpande uppföljning av sändningarna bör också göras för att säkerställa att avtalet följs.

4.3.4 Forskning och Utveckling

På senare år har flera multinationella bolag förlagt forskningscentra i Ungern. De flesta är verksamma inom bilindustri eller telekom, men även bioteknologi- och läkemedelsområdet utvecklas starkt.

Även här är det tillgången på välutbildad arbetskraft som är fördelen; som tidigare nämnts har Ungern en stark tradition inom ingenjörssområdet. Det finns också stöd från regeringshåll för företag som vill placera FoU-centrum här, varför det kan vara värt att se Ungern som en alternativ lokalisering.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

4.3.5 Möjliga bolagsformer i Ungern

Bolag i Ungern kan startas av fysiska eller juridiska personer, oavsett nationalitet. Ett nystartat företag skall registreras hos företagsdomstolen (Cégbírószág), den lokala förvaltningen, skattemyndigheten (APEH), statistikkontoret (KSH) och socialförsäkringsmyndigheten (OEP). Registreringsförloppet tar ungefär 1-2 månader, men under tiden kan ekonomisk aktivitet bedrivas som ett "för-bolag". Kostnaden för bolagsregistreringen beror på bolagsform och varierar mellan 200 och 2200 euro.

Även om det inte krävs av lagen, bör första steget i en bolagsbildning vara att anlita lokal juridisk expertis.

De vanligaste bolagsformerna i Ungern är Kft. och Rt. *Kft.* motsvaras av "limited liability company" i England och GmbH i Tyskland. Bolaget är juridisk person och kan bildas av en eller flera fysiska eller juridiska personer, som har begränsat ekonomiskt ansvar. Startkapitalet uppgår till 11 000 euro. *Rt.* är den ungerska motsvarigheten av aktiebolag. Bolaget kan vara publikt (NyRt.) eller privat (ZRt.). Det är den mest reglerade bolagsformen där delägarna ansvarar för sin andel. För att starta bolaget krävs en kapitalinsats på ca. 75 000 euro.

Förutom dessa finns ytterligare tre bolagsformer: gemensamt företag samt begränsat och obegränsat partnerskap. Ett gemensamt företag bildas av minst två fysiska eller juridiska personer som är solidariskt ansvariga för bolagets skulder. Begränsat och obegränsat partnerskap kan närmast jämföras med kommandit- respektive handelsbolag. Dessa bolag är inte juridiska personer men har juridisk förmåga, dvs. kan åta sig skyldigheter. Den väsentliga skillnaden mellan begränsat och obegränsat partnerskap samt övriga bolagsformer är att registreringstid och -kostnad är mindre.

4.4 Förutsättningar för bedrivande av verksamhet

4.4.1 Efter Ungerns EU-inträde

Vid handel inom EU råder fri rörlighet av varor och tjänster. Varor som kommer från ett annat EU-land är, med vissa undantag, befriade från alla tullformaliteter.

Ungern och de andra kandidatländerna har under lång tid förberett sig för anslutning till Europeiska unionen och den fria rörligheten av varor inleddes gradvis från det att associationsavtalen skrevs under. Således är det små förändringar i handel och regler sedan det faktiska medlemskapet.

Även inom andra områden har lagar harmoniserats och Ungern har infört de direktiv som gäller inom unionen, vilket i teorin innebär att verksamhet kan bedrivas på samma villkor som i resten av EU. Även om lagstiftningen harmoniserats håller det fortfarande att nya regler inte tillämpas fullt ut av alla företag, inte minst inom miljöområdet.

4.4.2 Olika typer av stöd

Statliga stödprogram i Ungern har anpassats till EUs normer för att inte förvrida konkurrensen mellan medlemsländerna. För företag som investerar i Ungern samt för små- och medelstora företag finns tillgång till skattelättnader om ett antal kriterier uppfylls. Exempel på kriterier är att investeringen har en viss storlek, att den görs i eftersatta regioner samt att man skapar arbetstillfällen. Huruvida företaget är berättigat till skattelättnaden avgörs från fall till fall efter ansökan hos det ungerska finansministeriet.

4.4.3 Skattenivåer

Det åtgärdsprogram som infördes under 2006 innebar skattehöjningar på alla områden. De nya skattesatserna är som följer:

Bolagsskatt	16+4 % + 0-2%
Moms	5 eller 20%
Inkomstskatt	18, 36 och 40%
Sociala avgifter -arbetsgivare -arbetstagare	~35 % 17 %
Kapitalbeskattning (på ränteinkomster)	20%

Tabell 3. Översikt av skattesatser i Ungern (APEH; Ungerska skattemyndigheten)

Bolagsskatt

Vinster beskattas med 16%. Dessutom beläggs de flesta företag även med en "solidaritetskatt" på 4% vilket i praktiken innebär en bolagsskatt på 20%. För att motverka att företag har stora summor i handkassan skattefritt kan "oskäligt stor" handkassa beläggas med ytterligare 20% skatt. Vidare skall även en "aktivitetsskatt" betalas till den lokala förvaltningen. Skatten baseras på omsättningen och är mellan 0 och 2%, beroende på var företaget är registrerat.

Momsen är 5 eller 20%, där den lägre satsen gäller läkemedel och den högre övriga varor och tjänster.

Sociala avgifter betalas av både arbetsgivare och arbetstagare och innefattar pensionsförsäkring, sjukförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring. De sociala avgifterna som arbetsgivaren betalar är omkring 35% medan arbetstagaren själv betalar 17 % av bruttolönen för sociala avgifter.

Inkomstskatten är progressiv och baseras på bruttolönen. Skatten uppgår till 18% på belopp upp till 1,7 miljoner HUF/år (~6300 eur). Belopp mellan 1,7 miljoner HUF och 6 miljoner HUF (~22000 eur) beskattas med 36% medan årsinkomster över 6 miljoner HUF beläggs med en solidaritetskatt på ytterligare 4%.

Kapitalbeskattning utgår på ränteinkomster och är på 20%. Samma sats gäller för vinster gjorda genom aktietransaktioner.

4.4.4 Infrastruktur

Den ungerska infrastrukturen har genomgått stora förändringar sedan systemskiftet. Framförallt motorvägsnätet har utvecklats med 764km motorväg som byggts de senaste åren. Utbyggnaden pågår fortfarande med målet att nå samliga gränser och slutföra ringvägen runt Budapest till 2015.

Bild 5. Motorvägsnätet i Ungern (Ekonomi och transportministeriet)

Järnvägsnätet i Ungern är tätare än EU genomsnittet; det finns nästan 800 mil järnväg i landet. Samtidigt är standarden på spår, stationer och vagnar betydligt lägre. Således ligger fokus på att renovera och uppgradera befintliga linjer snarare än att bygga nya. I utvecklingsplanerna för järnvägsnätet ingår bl.a. ombyggnad av huvudlinjerna, modernisering av stationer, säkerhets- och informationssystem samt uppgradering av flottan.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Bild 6. Järnvägsnätet i Ungern (Ekonomi och transportministeriet)

Trots att flera stora floder flyter genom Ungern är vattentrafiken relativt begränsad; enbart ca 3% av allt gods som transporteras i Ungern går via vatten. Detta beror främst på att vattennivåerna i floderna varierar stort över året vilket gör att inte alla båtar kan ta sig fram året runt. Det finns fem hamnar längs floderna och ytterligare tre är under utveckling, eftersom också vattentrafiken är något som man satsar på från regeringshåll.

Ungerns huvudflygplats är Ferihegy utanför Budapest. Dessutom finns mindre flygplatser i Debrecen och vid Balatonsjön som också har internationell trafik samt ett antal små flygfält och militärflygplatser. Passagerartrafiken vid Ferihegy ökar kraftigt; den uppgick till 8 miljoner personer 2005 och beräknas bli över 10 miljoner om sex år. Därför sker också kontinuerlig utbyggnad av terminaler och kommunikationer till och från flygplatsen.

4.4.5 Arbetsmarknaden

Kostnaden för arbetskraft är väsentligt lägre i Ungern än i västeuropeiska länder; den genomsnittliga månadslönen år 2005 var ungefär 640 euro. Samtidigt finns

stora skillnader i löner mellan Budapest och andra regioner; genomsnittslönen i huvudstadsområdet är ca 50% högre än i resten av landet. Också lönespridningen är stor; från minimilönen på ca. 250 euro per månad för okvalificerat arbete till 1500-2000 euro för internationellt erfaren och välutbildad personal.

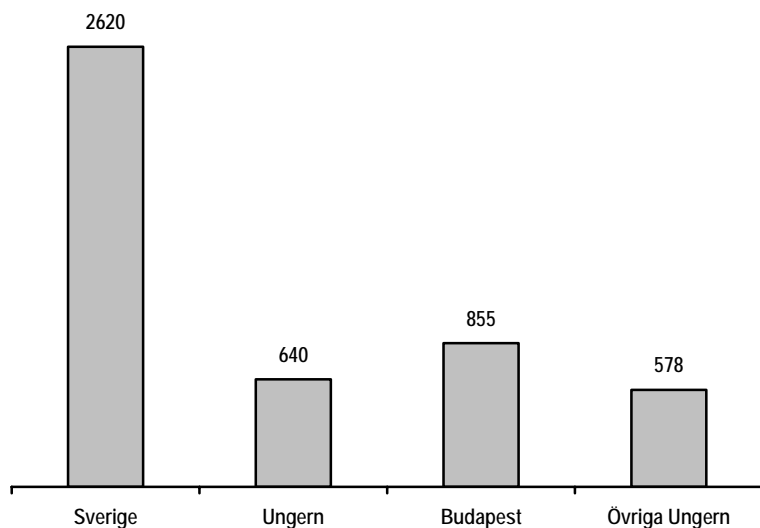

Bild 7. Genomsnittslön, EUR/månad (KSH; Centrala Statistikkontoret, Exportrådet)

Också tillgången på arbetskraft kan skilja sig åt mellan regionerna; i huvudstadsregionen och i västra delarna av Ungern kan det vara svårt att hitta personal medan det i norra och östra delarna finns gott om arbetskraft.

Arbetstiden är normalt 40 timmar per vecka men kan också definieras på månadsbasis för att medge viss flexibilitet. Prövotiden för en nyanställd är mellan en och tre månader, liksom uppsägningstiden. Den senare beror på hur länge

den anställde har arbetat inom företaget. Lönesättningen sker på individuell basis och det finns ingen fackförening att tala om.

4.5 Vart kan jag vända mig för mer information?

4.5.1 Exportrådet

Exportrådets kontor i Budapest är Sveriges exportfrämjande organisation i Ungern. Exportrådets uppgift är att främja svensk export och att verka för och bistå svenska företags internationalisering. Under handelssekreterarens ledning arbetar det ett tiotal personer med konsultprojekt och information.

Exempel på arbetsområden är att ge snabb och kostnadsfri information till svenska och ungerska företag i enklare frågor som rör svensk export till Ungern. Vi är specialiserade på informationsinsamling, databassökning och förmedling av affärskontakter. Genom att matcha intressanta förfrågningar med rätt svenska företag ökar vi förutsättningarna för svenska exportaffärer.

Inom konsultverksamheten arbetar vi med skräddarsydda projekt för svenska företag. *Vad* vi kan hjälpa dig med beror på i vilket skede ditt företag befinner sig. Exempel på uppgifter vi jobbar med dagligen är marknadsanalyser, konkurrentanalyser, direkta kundkontakter och besöksprogram. Vill du etablera dig på marknaden kan vi bistå dig med agent- och distributörssökningar, bolagsbildning, sökning av företag för uppköp, samarbete eller produktion, sökning av produktionslokaler och tomter mm. Vi jobbar även med rekrytering av lokal personal, förhandlingshjälp, myndighetskontakter och lobbying.

”Business Support Office” (BSO) erbjuder en flexibel kontorslösning, support och möjlighet att låta våra konsulter sköta verksamheten i starten. BSO-kontoren ligger integrerade med Exportrådets kontor och kontorspaketen innehåller allt från kontorsplatser med delade mötesrum och bredbandsuppkoppling till receptions- eller sekreterartjänster.

4.5.2 Övriga informationskanaler

Svenska ambassaden i Ungern

Svenska ambassaden handlägger huvudsakligen ärenden av makroekonomisk, politisk och kulturell natur. Den konsulära avdelningens serviceverksamhet inkluderar bl.a. hjälp till behövande svenska medborgare samt pass- och viseringsärenden (se kapitel 6 för kontaktuppgifter).

Svenska Handelskammaren i Ungern

Handelskammaren i Ungern är ett forum för runt 70 svensk-relaterade företag i Ungern. Kammaren fungerar som en mötesplats för medlemmarna och arbetar för att underlätta deras situation i Ungern (se kapitel 6 för kontaktuppgifter).

4.6 Några Case

Varje år hjälper Exportrådet cirka 2 000 företag från alla tänkbara branscher att etablera sig - eller expandera - på utlandsmarknader över hela världen. Här kan du läsa om hur vi har hjälpt några av dem med deras affärsutveckling i Ungern.

4.6.1 Case 1 – Rörets AB

Projektbakgrund

Rörets tillverkar produkter för städning och klädvård och anlidade Exportrådet för att utvärdera den ungerska marknaden och hitta en distributör.

Projektgenomförande

Under marknadsanalysen samlades bl.a. information om distributionskanaler, prisläge och konkurrenssituation in. Partnersökningen innebar att potentiella partners till Rörets AB identifierades och utvärderades med hjälp av de kriterier som utarbetats tillsammans med Exportrådet. Möten sattes upp med de fem mest lovande företagen och ett besöksprogram genomfördes, där Rörets, med stöd av konsulter från Exportrådet, inledde diskussioner om samarbete med de utvalda företagen.

Resultat

Samarbetet med Exportrådet resulterade i att Rörets hittade en distributör för sina produkter som introducerade företagets strykbrädor i Tesco, den största stormarknadskedjan i Ungern.

4.6.2 Case 2 – Semcon

Projektbakgrund

IT-företaget Semcon ville anlägga en ny FoU anläggning i Central- eller Östeuropa och behövde därför utvärdera olika marknader för att hitta den mest fördelaktiga lokaliseringen. Projektet genomfördes i sju länder och koordinerades av Exportrådet i Budapest.

Projektgenomförande

Information om respektive land samlades in och analyserades med avseende på kompetens, kostnadsläge och närhet till kunder. I tre utvalda länder gjordes sedan identifiering och utvärdering av potentiella leverantörer. Valet av lokalisering föll på Ungern, där Exportrådet sedan hjälpte Semcon med praktiska detaljer som att hitta lokaler, rekrytera personal, få kontakt med juridisk expertis osv.

Resultat

Med Exportrådets hjälp hittade Semcon den mest fördelaktiga lokaliseringen och satte upp ett dotterbolag i Ungern.

5 Praktisk information

I detta kapitel har vi samlat en del praktiska upplysningar som kan vara till nytta när du reser till eller uppehåller dig i Ungern.

5.1 Att komma till Ungern

5.1.1 Resesätt

Från Sverige är det enklast är att ta sig till Ungern med flyg. Ferihegy är Budapests internationella flygplats och ligger ca 20 km från centrum. Flygplatsen har två terminaler där Terminal 1 trafikeras av lågkostnadsbolag som Wizz Air, Sky Europe, Easy Jet och Sterling medan Terminal 2 används av övriga flygbolag, däribland det ungerska bolaget Malév.

Det är också möjligt att åka bil och tåg till Ungern. Att åka tåg från Sverige innebär oftast flera byten. Det går även långfärdsbussar från flera orter i Sverige. Att resa med buss är oftast billigt men kan ta upp till 35 timmar och är därför inte att rekommendera.

5.1.2 Pass och visum

Gränskontroller har genom Schengen-avtalet avskaffats mellan de flesta EU-länder. De nya medlemsstaterna, däribland Ungern, är dock inte med i Schengen ännu, varför ett giltigt pass krävs vid in- och utresa i Ungern.

Tar du med bilen kan det vara bra att veta att körkort och bilförsäkring som utfärdats i ett EU-land är giltiga i EU:s övriga länder.

5.2 Att ta sig runt i Ungern

5.2.1 Bil

Det ungerska motorvägsnätet är relativt väl utbyggt och av god kvalitet. De befintliga motorvägarna utgår från Budapest mot öst, sydöst, sydväst och nordväst. Delar av motorvägsnätet är fortfarande under uppbyggnad.

Motorvägarna är avgiftsbelagda; dekaler med giltighetstid mellan fyra dagar och ett år kan köpas på de flesta bensinstationer.

Det övriga vägnätet är av högst varierande kvalitet. En del sträckor går genom städer och samhällen och är ibland också tungt trafikerade. Väggröner och cykelvägar saknas ofta eller är mycket smala, varför man behöver se upp med fotgängare och cyklister som kan sakna belysning och reflexer. En allt yngre och snabbare bilpark i kombination med bristande trafikmognad medför att trafikolycksfrekvensen är relativt hög.

Om du planerar att resa till Ungern med bil, ta med originalet av registreringsbeviset och det så kallade gröna kortet (bevis om trafikförsäkring) för bilen. Det är lag på att använda bilbälte – även i baksätet, om bilen är utrustad med sådana bak. Halvljus är obligatoriskt utanför tätorter och när väder och ljusförhållanden så kräver.

Det inga större problem att hitta bensinstationer och längs huvudvägarna finns det en hel del som är öppna dygnet runt.

5.2.2 Tåg

Tågförbindelserna mellan Budapest och de stora städerna är bra och man kan oftast ta sig fram med hjälp av tåg även till mindre samhällen på landsorten men då oftast med flera tågbyten. Det finns flera typer av tåg; InterCity är snabbast men kräver platsbokning. Så kallade snabbtåg (Gyorsvonat) stannar på många ställen, liksom normaltågen, och tar därför oftast tid. Tågbiljetter är fortfarande billiga och de kan köpas på alla tågstationer. Tänk på att de minsta stationerna kan ha varierande öppettider. Se upp med "studentbiljett" om du är ung; endast ungersk studentlegitimation godkänns för att få resa på en sådan och böterna är dryga.

Bussar och spårvagnar har hög turtäthet i städerna men under rusningstid är de ofta fulla och risken för ficktjuvar är stor.

5.3 Att leva i Ungern

5.3.1 Prisnivå

Ungern är för västerlänningar fortfarande ett relativt billigt land att leva i, även om priserna ökat mycket på senare tid. Det är också stora skillnader mellan Budapest och landsbygden. Mat och dryck kan fortfarande sägas vara billigt, medan kostnader för el och gas är relativt höga.

5.3.2 Säkerhet

De brott som man behöver se upp med är framför allt bilinbrott, bilstölder och fickstölder. Vanliga försiktighetsåtgärder bör vidtas, som att inte lämna något synligt kvar i bilen och ha uppsikt över väskor och fickor, framför allt i kollektivtrafiken och vid folksamlingar. Rån och överfall är inte vanligare än i andra storstäder, men parker och ödsliga platser bör undvikas när det är mörkt.

5.3.3 Olycksfall och sjukdom

Vid olycksfall ring 104 för ambulans, 107 för polis och 105 för brandkår. Förbered dig på att man inte alltid talar engelska på ovanstående nummer, det kan därför vara bra att ha en ungersktalande i närheten när du ringer.

Sjukvården i Ungern har fortfarande brister. De flesta statliga sjukhusen är nerslitna och kan sakna modern utrustning, därför startas allt fler privata kliniker. För att vara säker på att få bra vård rekommenderas privata sjukhus och privata kliniker.

5.4 Att arbeta i Ungern

5.4.1 Arbets- och uppehållstillstånd

Det krävs ett arbetstillstånd för att få arbeta i Ungern. Detta är relativt enkelt att få och tas normalt hand om av det företag som anställer den utländske medborgaren.

Uppehåller man sig i Ungern längre än tre månader skall man också ansöka om uppehållstillstånd. En ny tremånadersperiod påbörjas dock om du lämnar landet under tiden.

5.5 Bra att veta inför första Ungernbesöket

5.5.1 Dricks

Dricks ges normalt till alla som tillhandahåller någon typ av service, t.ex. frisörer, guider, hotellpersonal osv. På restauranger ingår oftast inte dricks i notan; det är brukligt att ge 10 procent. För taxichaufförer gäller motsvarande. I övrigt kan det vara värt att se upp med restaurangnotor, de "saltas" ibland.

5.5.2 Helgdagar

Förutom jul, påsk och pingst firas följande helgdagar i Ungern:
1 januari, 15 mars, 1 maj, 20 augusti, 23 oktober och 1 november

5.5.3 Mått, vikt, tid, datum

Ungern har samma vikt-/måttssystem och tid som Sverige. Sommartid tillämpas under samma period som i Sverige och datum anges med år följt av månad och dag.

5.5.4 Valuta och betalning

Ungerns officiella valuta är forint (ft. eller HUF) = 100 fillér. Växelkurserna är följande (november 2006): 100 SEK = 2858 HUF, 100 USD = 20 283 HUF, 100 Euro = 25 975 HUF.

De vanligaste kreditkortet accepteras idag i större städer och på bensinstationer. På en del ställen, särskilt på restauranger, kan man behöva säga till i förväg att man vill betala med kort, liksom när man åker taxi (alla bilar är inte utrustade med kortläsare). I små samhällen och krogar längs vägarna gäller oftast fortfarande bara kontanter. Överlag är det bra att ha lite kontanter med sig; det finns gott om bankomater.

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

5.5.5 Språkkunskaper

Språkkunskaperna är varierande. I Budapest och områden med mycket turister talas normalt engelska och i vissa fall tyska. Framförallt den yngre generationen talar främmande språk.

5.5.6 Öppettider

Livsmedelsaffärer är normalt öppna kl. 8-19 vardagar samt 8-14 lördagar. Varuhus är öppna 10-19 vardagar samt 10-16 lördagar. Lunchstängt är mycket ovanligt. I framförallt Budapest förekommer även längre öppettider, söndagsöppet samt dygnet-runt-öppna butiker. Kontorstiden är vanligtvis kl. 8-16 eller 9-17 men variationer och flexitid kan förekomma, särskilt inom den privata sektorn. I fabriker arbetar man ofta 6-14 och även skiftarbete förekommer.

Postkontor (posta) har öppet kl. 7-16/18 vardagar och vissa kontor har även lördagsöppet 7-14. Banker har vanligtvis öppet vardagar mellan kl. 8 och kl. 18. Många kontor stänger kl. 16 på fredagar.

6 Var finner jag mer information?

6.1 Sveriges representation i Ungern

Embassy of Sweden
Kapás Str. 6-12. 1027 Budapest
Tel. (36 -1) 460 60 20
Fax. (36 -1) 460 60 21
Internet: <http://www.swedenabroad.se>
e-mail: ambassaden.budapest@foreign.ministry.se

Exportrådet (Swedish Trade Council)
Kapás Str. 6-12. 1027 Budapest
Tel. (36-1) 666 35 80
Fax. (36-1) 666 35 79
Internet: www.swedishtrade.com
e-mail: ungern@swedishtrade.se

Swedish Chamber of Commerce in Hungary
Bécsi Str. 269. 1037 Budapest
Tel. (36-1) 240 00 47
Fax. (48-22) 640 89 83
Internet: www.swedishchamber.hu

Swedish Women's Educational Association International (SWEA)
Pacsirta u 16, 2093 Budajenő
Tel: (36 1) 280 58 28
Fax: (36 1) 280 58 28
Internet: www.swea.org
e-mail: budapest@swea.org

6.2 Ungerns representation i Sverige

Ungerska Ambassaden
Dag Hammarskjölds väg 10, 115 27 Stockholm
Tel. (46-8) 661 67 62
Fax. (46-8) 660 29 59
Internet: www.huembsto.se
e-mail: secretariat@huembsto.se

Investment Trade Development Hungary
Birger Jarlsgatan 22 , 113 43 Stockholm
Tel: (46-8) 611 56 75, (46-8) 611 56 85
Fax: (46- 8) 611 76 45
E-mail: stockholm@itd.hu

Consulate
Laboratorigatan 2, 115 27 Stockholm
Tel. (46-40) 663 66 39
Fax. (46-40) 661 80 62
e-mail: consulate@huembsto.se

Hungarian National Tourist Office for Northern Europe
Ungerska Turistbyran i Norden
Box 16288, SE-10325 Stockholm
Tel: (46 8) 204 040
Fax: (46 8) 611 76 47
e-mail: htstockholm@swipnet.se
Internet: www.ungernturism.org; www.ungarnturisme.com

6.3 Ungerska ministerier

Prime Minister's Office
Kossuth Lajos square 1-3. 1055 Budapest
Tel.: (36-1) 441 49 80
Press Office (36-1) 441 43 16,
Internet: www.meh.hu
e-mail: sajtoiroda@meh.hu

Ministry of Social Affairs and Labour
Alkotmány Str. 3. 1054 Budapest
Tel.: (36-1) 475 57 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 472 83 01
Internet: www.fmm.gov.hu
e-mail: schranz.edit@szmm.gov.hu

Ministry of Agriculture and Rural Development
Kossuth Lajos square, 11, 1055 Budapest
Tel.: (36-1) 301 40 00
Press Office—Tel: (36 1 301 42 74)
Internet: www.fvm.hu
e-mail: sajtoFO@fvm.hu

Ministry of Defence
Balaton Str. 7-11, 1055 Budapest
Tel.: (36-1) 236 51 11
Press Office -- Tel.: (36-1) 236 51 11
Internet: www.honvedelem.hu
e-mail: honvedelem@armedia.hu

Ministry of Economy and Transport
Honvéd Str. 13-15. 1055 Budapest
Tel.: (36-1) 374 27 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 475 34 34
Internet: www.gkm.gov.hu
e-mail: ugyfelszolgalat@gkm.gov.hu

Marknadsintroduktion Ungern
Senaste uppdateringen: november 2006

Ministry of Environment and Water
Fő u. 44-50. 1111 Budapest
Tel.: (36-1) 457 33 00
Press Office --Tel.: (36-1) 457 34 15
Internet: www.kvvm.hu
e-mail: sajto@mail.kvvm.hu

Ministry of Justice and Law Enforcement
Kossuth Lajos square, 4. 1054 Budapest
Tel.: (36-1) 441 30 03
Press Office -- Tel.: (36-1) 441 30 03
Internet: www.irm.gov.hu
e-mail: ugyfelszolgalat@irm.gov.hu

Ministry of Foreign Affairs
Bem Rkp. 47. 1027 Budapest
Tel.: (36-1) 458 10 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 458 14 13
Internet: www.msz.kulugyminiszterium.hu
e-mail: Titkarsag.Spokesman@kum.hu

Ministry of Health
Arany János Str. 6-8. 1051 Budapest
Tel.: (36-1) 301 78 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 301 79 49
Internet: www.eum.hu
e-mail: ugyfelszolgalat@eum.hu

Ministry of Local Government and Regional Development
József Attila Str. 2-4. 1051 Budapest
Tel.: (36-1) 441 10 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 441 16 50
Internet: www.bm.hu

e-mail: ugyfelszolgalat@otm.gov.hu

Ministry of Education and Culture
Szalay Str. 10-14. 1055 Budapest
Tel.: (36-1) 473 70 00
Press Office -- Tel.: (36-1) 473 74 10
Internet: www.okm.gov.hu
e-mail: sajto@okm.gov.hu

Ministry of Finance
József Nádor square 2-4. 1051 Budapest
Tel.: (36-1) 318 20 66
Press Office – Tel.: (36-1) 327 21 00
Internet: www.pm.gov.hu
e-mail: communication@pm.gov.hu

6.4 Internetresurser

6.4.1 Övriga ungerska myndigheter

Konsumentskyddsmyndigheten	http://www.fvf.hu
KSH/ Statistical Office	http://www.ksh.hu
Tax Authority	http://www.apeh.hu
Hungarian National Bank	http://www.mnb.hu
Företagsdomstolen	http://www.fovarosi.birosag.hu
Hungarian Customs and Finance guard	http://www.vam.hu
Investment Trade Development Hungary	http://www.itd.hu

6.4.2 Ekonomisk och juridisk information

Ekonomisk information inom skilda områden	http://www.gki.hu
Ungerska affärsnyheter	http://www.mti.hu
	http://www.econews.hu

6.4.3 Kommunikationer

Malév	http://www.malev.hu
SAS	http://www.scandinavian.net
Wizz Air	http://www.wizzair.hu
Finn Air	http://www.finnair.com
KLM	http://www.klm.hu
Public transport of Budapest	http://www.bkv.hu
National railways (MÁV)	http://www.mav.hu
VOLÁN Busz	http://www.volán.hu

6.4.4 Hotell och restauranger i Ungern

Hotell i Ungern	http://www.hotel.lap.hu
Hilton	http://www.budapest.hilton.com
Marriott Budapest	http://www.marriott.com/budhu
Accor Sofitel, Accor Mercure, Accor Novotel	http://www.accor-hotels.hu
Radisson SAS, Health Spa Resort Margitsziget,	
Danubius Grand Hotel	http://www.danubiusgroup.hu
Corinthai Grand	http://www.corinthiahotels.com
Inter Continental	http://www.ohb.hu
Restaurants	http://www.etterem.lap.hu

6.4.5 Övriga länkar

Ungerns officiella hemsida	http://hungary.hu
Hungarian Real Estate Federation	http://www.maisz.hu
Mässor i Ungern	http://www.hungexpo.hu
Ungerska sökmotorer på Internet	http://www.google.hu
Affärsportal	http://www.kozuleti.com
Yellow Pages	http://www.aranyoldal.hu